

Spioner blant oss

DOKUMENTAR

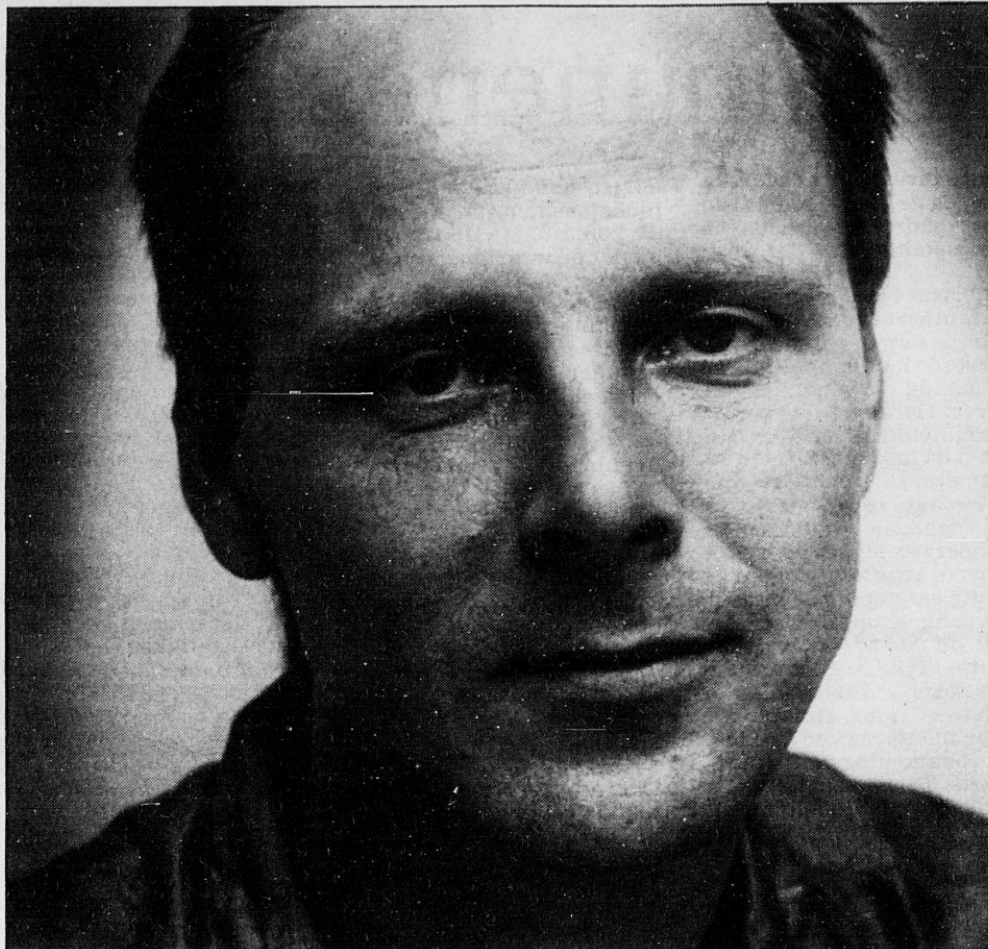
Kjell Vesje:
Youngstorgets hemmelige
hverdag. Cappelen

Stusser du over overskriften? I såfall burde du lese boka «Youngstorgets hemmelige hverdag», av journalist Kjell Vesje. Den handler om hvordan DNA i åra etter krigen har brukt store ressurser på å infiltrere, overvåke, og ødelegge det politiske arbeidet vi og likesinnede har drevet.

Omtrent samtidig som Einar Gerhardsen tok det offisielle initiativet til å knuse NKP som politisk parti med «Kråkerøytalen» i 1948, tok han også initiativet til å aktivisere den såkalte «B-org», «Bedriftsorganisasjonen» i kampen mot kommunistene i fagbevegelsen. B-orgs apparat var et hemmelig faglig apparat under krigen, som hadde som oppgave å verne industrien. I 1950 fikk Forsvarets etterretningstjeneste i oppdrag å få i sving igjen det gamle kontaktnettet, samt å verve nye rapportører. Formålet var å bekjempe kommunistenes innflytelse på arbeidsplassene. Etter noen år overtok Overvåkingspolitiet disse oppgavene fra Forsvaret, mens det lokale rapportørnettet blei utbygget videre.

Unikt materiale

Kjell Vesje har brukt et unikt kildemateriale for å beskrive hvordan rapporteringen skjedde. Han har fått tilgang til dagbøkene til formannen i Vestfold Faglige Samorganisasjon, Arthur J.Olsen. I detalj beskriver han framgangsmåten. Fra partikamerater ved trykdekontoret og arbeidskontoret skaffet han seg lister over samtlige ansatte ved bedriftene. Så satte han seg ned med lokale tillitsvalgte, også partimedlemmer, ved den enkelte bedrift, og plukket ut de som ikke var til å stole på. Listene gikk til Arne Hjelm Nilsen og Ivar Hobbelen i Folkets Hus i Oslo, hvor de blei ordnet og arkivert. De bestyrte dette hemmelige arkivet i mer enn tjue år. Antakelig eksisterte det også et arkiv før

Kjell Vesje har skrevet spionbok med svakheter.

1950, kanskje blei det opprettet allerede i 1945 eller i de siste krigsåra. Men stort omfang fikk det først i 1950.

Nilsen og Hobbelen hadde dekkstillinger som faglige sekretærer i DNA, forbund og LO, journalister i Arbeiderbladet ol. I virkeligheten var de altså agenter for Etterretningstjenesten og Overvåkingspolitiet. Personopplysningene blei brukt for å hindre lokale valg av kommunister og «upålitelige», og for å gjøre DNAs faglige apparat bedre i stand til å utmanøvrere kommunistene lokalt og sentralt. Penger kom fra oberst Wilhelm Evang i Forsvarets Etterretningstjeneste. Sammen med denne spionasjen på personer, blei det organisert politisk spionasje på møter og annen aktivitet i fagbevegelsen som det var grunn til å rekne med var «styrt» av kommunistene. Grå eminenser som Rolf Gerhardsen, Haakon Lie og Per Monsen trakk i trådene.

Et eksempel

Teknikken var enkel. Vesje

gir et eksempel (som han har hentet fra Ivar Johannsens bok «Overvåking i Norge») på hvordan det kunne skje. I 1955 hadde NKP en landskonferanse i Wilsesgate 1 i Oslo. Møtet blei avlyttet ved hjelp av en mikrofon i bokhylla. Ledningene gikk til en bandoptaker i nabolokalet, hvor Arne Hjelm Nilsen og Paul Engstad jr. lyttet ivrig. Begge med stillinger som «journalister» i Arbeiderbladet. Vesjes bok er en journalistisk framstilling. Sammen med en rekke andre bøker om overvåking som har kommet de siste åra gir den detaljmateriale om hvordan DNA har fungert som spionapparat, innad mot Norges egen befolkning. Bildet begynner å bli fullstendig. DNA har tatt på seg alle de funksjonene som kreves av et statsbærende parti. Alle midler er tatt i bruk for å stabilisere samfunnsstrukturen. Politisk korrupsjon (ved bl.a. tvangsinnmelding av landets fagorganiserte i DNA og ved å styre LO fra partikontoret, ved å sikre seg at

partiboka var obligatorisk ved tilsettelser og verv i fagbevegelsen osv), økonomisk korrupsjon (ved bl.a. å finansiere DNAs virksomhet, aviser osv, ved penger fra fagbevegelsen) og ikke minst ved å alliere seg med Forsvarets Etterretningstjeneste, Overvåkingspolitiet og utenlandske spionbyråer som CIA, for å manipulere og terrorisere opposisjonen i fagbevegelsen.

Bare DNA

Ut fra denne synsvinkelen er det lett å se at det bare var DNA som kunne spille rollen som den samlende politiske bevegelsen under oppbyggingen og høykonjunkturen etter krigen. Ingen av de andre borgerlige partiene kunne forene den ytre og indre politiske kontrollen.

På 70-tallet var det vanskelig å overbevise radikale utafør det snevre venstre om at det skjedde en intens indre overvåking. Det blei sett på som latterlig og «spøkelser ved høylys dag». Idag veit vi at overvåkingen skjer på politisk grunnlag,

nå blir det bare fastslått at politiske grunner «ikke kan fritta» noen for overvåking. Vi veit at det eksisterer hemmelige, væpnede grupper som skal ta hand om upålitelige elementer i en indre eller ytre krisesituasjon. Vi veit at det eksisterer et beredskapsopplegg for å tømme fengslene for et tusetalls fanger, for å gjøre plass for personer som skal interneres i en indre eller ytre krisesituasjon. Alle disse tiltakene er gjennomført med DNA ved roret.

Militæret

Vi mangler fortsatt kunnskap om hvordan det offisielle militærapparatet er tenkt brukt mot de indre fiendene. Hva med HV? Det er all grunn til å rekne med at forskning om dette vil vise det samme: At det har eksistert og fortsatt eksisterer et omfattende hemmelig opplegg for hvordan militære kan settes inn hvis politiet ikke kan handtere en indre krisesituasjon. Om noen har vært i tvil, så er det ingen grunn til det lenger. Helt siden 1935 har DNA brukt midler som overvåking og militære tiltak mot indre fiender til venstre. Tross Johan Nygaardsvold, Einar Gerhardsen og andre «snille» DNA-ledere har dette vært den bitre virkeligheten.

Den eneste mulige slutningen av dette må være at samfunnskritiske politiske grupper tar alvorlig på å beskytte seg mot statens virksomhet, og å forsvare sine politiske og demokratiske rettigheter. Det må skje nå. Når det blir alvor er det for seint.

Svakheter

Boka til Vesje er antakelig skrevet i en håndvending. Derfor har den også enkelte svakheter. Det er ikke lett å se forskjellen på hans egne meninger og det han har kildelemmessig dekning for. Det er ikke lett å se hvilke kilder som er brukt på de forskjellige stedene i boka. For å forstå hvordan overvåkingen fungerte, er det også viktig å ha klart for seg hvordan vanlig fagforeningsarbeide er, slik at dette ikke blir blandet sammen. Det er sjølsagt nødvendig for å kunne sette seg inn i hvordan vanlige fagforeningsfolk — som ikke dreiv med overvåking — fungerte.

LARS BORGERSRUD.